

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
Standard Operating Procedure : SOP

กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ
(รหัส ...ดูแลสุขภาพคนพิการ.)

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
กระทรวงสาธารณสุข

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานดูแลสุขภาพคนพิการ</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ ..... ฉบับที่...../๒๕๖๐ แก้ไขครั้งที่ - วันที่อนุมัติ</p>
<p>กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ</p>	<p>ผู้จัดทำ นางกฤษณา ปันศิริ ผู้ตรวจสอบ (นางโสภา เวฬุตันติ) หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ</p>	<p>ผู้อนุมัติ (นายปรารณา ประสงค์ดี) นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด</p>

กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจหน้าที่ในการจัดบริการและสนับสนุนการพัฒนาาระบบดูแลสุขภาพคนพิการ ตามมาตรา ๒๐ (๑) ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ บทบาทและทิศทางการดำเนินงานเชิงนโยบายด้านคนพิการในระดับสากล ได้ริเริ่มโดยองค์การสหประชาชาติ ได้ตระหนักว่าคนพิการ ส่วนใหญ่นั้นอาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา จะมีสิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ของคนพิการน้อยมาก คนพิการส่วนใหญ่ยังทุกข์ทรมานจากการเลือกปฏิบัติ และมีมาตรฐานของการดำรงชีวิตที่ด้อยกว่าคนทั่วไป ดังนั้น เพื่อการแก้ปัญหาเหล่านี้ องค์การสหประชาชาติจึงเข้ามามีบทบาทในการสร้างความตระหนักถึงปัญหาความพิการ การคุ้มครองสิทธิ สวัสดิการของคนพิการเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคกัน รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนพิการทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองภายในประเทศ

ทิศทางการดำเนินงานแผนพัฒนาการดูแลสุขภาพคนพิการ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ มีวิสัยทัศน์ที่จะส่งเสริมให้คนพิการได้รับการดูแลสุขภาพอย่างมีคุณภาพครอบคลุมทุกประเภทความพิการอย่างทั่วถึง เป็นธรรม โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

๑. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้มีระบบบริการสุขภาพคนพิการ ในสถานบริการสาธารณสุขทุกแห่ง เพื่อให้คนพิการทุกประเภทสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพ
๒. เพื่อให้หน่วยบริการสาธารณสุข พัฒนาสิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก นวัตกรรม/ ข้อมูลข่าวสารสำหรับคนพิการ
๓. เพื่อส่งเสริมให้หน่วยบริการสาธารณสุข และญาติร่วมฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ และสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงได้
๔. เพื่อส่งเสริมให้คนพิการ ครอบครัว บุคลากรทางการแพทย์ และผู้เกี่ยวข้องเข้าใจสิทธิประโยชน์ และเข้าถึงการดูแลสุขภาพ
๕. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยบริการสาธารณสุข หน่วยงานภาครัฐ ทุกภาคส่วนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพคนพิการ และพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

๒. ขอบเขต

๑. หน่วยบริการสาธารณสุข และประสานส่งต่อสำหรับคนพิการ การเชื่อมโยง การทำ Early Intervention มีข้อมูลสุขภาพรายบุคคล มีบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ มีการคัดกรองในวัยต่าง ๆ

๒. บทบาทหน่วยงานสนับสนุนทุกช่วงวัย แบบบูรณาการ

๒.๑ ก่อน ระหว่าง และหลังการตั้งครรภ์ : สธ. ส่งเสริมและป้องกันความพิการแต่กำเนิด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานดูแลสุขภาพคนพิการ

รหัส ..... แผ่นที่ .....
ฉบับที่...../๒๕๖๐
แก้ไขครั้งที่ -
วันที่อนุมัติ

๒.๒ ก่อนปฐมวัย (แรกเกิด – ๓ ปี)

-พมจ. : การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงและสามารถใช้ร่วมกัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อม และจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ได้ เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และเตรียมความพร้อมด้านสังคม

-สธ. : การคัดกรอง และบริการทางการแพทย์ เช่น การรักษา บำบัดฟื้นฟู ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต กายอุปกรณ์ ขาเทียม การผ่าตัดฝังประสาทหูเทียม เครื่องช่วยฟัง

-ศธ. : ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นในทางการศึกษา

๒.๓ กลุ่มอายุ ๓ - ๕ ปี

-พม. : การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่สามารถเชื่อมโยงและสามารถใช้ร่วมกัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ได้ เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และเตรียมความพร้อมด้านสังคม

-สธ. : การคัดกรอง และบริการทางการแพทย์ เช่น การรักษา บำบัดฟื้นฟู ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต กายอุปกรณ์ ขาเทียม แก้อั้วรัดเข็น เครื่องช่วยฟัง

-ศธ. : จัดการศึกษาแบบเรียนรวม จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

๒.๔ กลุ่มอายุ ๖ – ๒๒ ปี

-รง. และสถานประกอบการ : แหล่งเรียนรู้ รองรับฝึกประสบการณ์

-พม. : การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงและสามารถใช้ร่วมกัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ได้ เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และเตรียมความพร้อมด้านสังคม

-สธ. : การคัดกรอง และบริการทางการแพทย์ เช่น การรักษา บำบัดฟื้นฟู ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต กายอุปกรณ์ ขาเทียม แก้อั้วรัดเข็น เครื่องช่วยฟัง

-ศธ. : การจัดการแบบเรียนรวม จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ทักษะอาชีพ เตรียมอาชีพสู่การมีงานทำ

๒.๕ กลุ่มอายุ ๒๓ – ๔๘ ปี และผู้สูงอายุ (อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป)

-รง. และสถานประกอบการ : ส่งเสริมการประกอบอาชีพ และการจ้างงาน

-พม. : การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถเชื่อมโยงและสามารถใช้ร่วมกัน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและสามารถใช้ประโยชน์ได้ เตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และเตรียมความพร้อมด้านสังคม

-สธ. : บริการทางการแพทย์ เช่น การรักษา บำบัดฟื้นฟู ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิต กายอุปกรณ์ ขาเทียม แก้อั้วรัดเข็น เครื่องช่วยฟัง

-ศธ. : ส่งเสริมการเรียนรู้และการมีงานทำ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา
CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE

คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน
เรื่อง งานดูแลสุขภาพคนพิการ

รหัส ..... แผ่นที่ .....
ฉบับที่...../๒๕๖๐
แก้ไขครั้งที่ -
วันที่อนุมัติ

๓. คำนิยาม

ประเภทของความพิการ แบ่งออกเป็น ๗ ประเภท ได้แก่ ๑)การเห็น (ตาบอด/ตาเรื้อนราง) ๒)การได้ยิน/สื่อความหมาย ๓)การเคลื่อนไหว/ร่างกาย ๔)จิตใจหรือพฤติกรรม ๕)สติปัญญา ๖)การเรียนรู้ ๗.ออทิสติก

๔. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ๔.๑ แบบรายงานข้อมูลจำนวนคนพิการ จังหวัดฉะเชิงเทรา รายงาน ปีละ ๒ ครั้ง
- ๔.๓ ข้อมูลจำนวนคนพิการแยกประเภท ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

๕. เอกสารอ้างอิง

- ๕.๑ แผนพัฒนาการดูแลสุขภาพคนพิการ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ : กระทรวงสาธารณสุข
- ๕.๒ คู่มือการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ และคนทุพพลภาพ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๕.๓ คู่มือการดูแลทางสังคมจิตใจคนพิการแบบขาขาด สำหรับผู้ดูแล : กรมสุขภาพจิต
- ๕.๔ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๖. แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงาน :

แนวทางการดำเนินงานครอบคลุมทุกประเภทของความพิการ ครอบคลุมด้านการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค ป้องกันความพิการ และป้องกันความพิการซ้ำซ้อน ในกลุ่มวัยต่าง ๆ

๖.๑ *กลุ่มอายุ ๐-๕ ปี* : คัดกรองความพิการในกลุ่มทารกแรกเกิด ค้นหาความผิดปกติของการเห็น การได้ยิน และพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม เพื่อนำสู่ระบบการรักษาฟื้นฟูทั้งในกลุ่มทารกปกติ และทารกพิการแต่กำเนิด (Primary, secondary and tertiary preventions)

๖.๒ *กลุ่มวัยเรียน* : คัดกรองความพิการในกลุ่มเด็กวัยเรียน ค้นหาความผิดปกติของการเห็น การได้ยิน และพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา การเรียนรู้และสังคม เพื่อนำสู่ระบบการรักษาฟื้นฟูทั้งในกลุ่มเด็กปกติ และเด็กพิการแต่กำเนิด (Primary and secondary preventions) และส่งเสริมเด็กพิการวัยเรียนในการรักษาสุขภาพอนามัยตนเอง

๖.๓ *กลุ่มวัยรุ่น* : ส่งเสริมวัยรุ่นพิการให้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยตนเอง และอนามัยการเจริญพันธุ์ (Primary and tertiary preventions)

๖.๔ *กลุ่มวัยทำงาน* : ส่งเสริมคนพิการวัยทำงาน ให้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง ป้องกันโรคติดต่อและไม่ติดต่อ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น คัดกรองความเสี่ยงที่จะเกิดความพิการซ้ำซ้อนในกลุ่มที่มีโอกาสสัมผัสปัจจัยเสี่ยง เช่น ตรวจการเห็น การได้ยิน อารมณ์ พฤติกรรม ความเครียดและเลือกวิธีการคุมกำเนิดโดยสมัครใจ หรือรับการวางแผนครอบครัวที่เหมาะสม (Primary and tertiary preventions)

๖.๕ *กลุ่มผู้สูงอายุ* : ส่งเสริมกลุ่มผู้สูงอายุที่ออกสู่สังคมได้ กลุ่มที่ช่วยเหลือตนเองได้ และผู้สูงอายุที่มีความพิการให้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง ป้องกันโรคติดต่อและไม่ติดต่อ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นต้น คัดกรองความเสี่ยงที่จะเกิดความพิการจากอุบัติเหตุและภาวะโรคเรื้อรัง ซ้ำซ้อนในกลุ่มที่มีโอกาสสัมผัสปัจจัยเสี่ยงเช่น ตรวจการเห็น การได้ยิน อารมณ์พฤติกรรม ความเครียด (Primary and tertiary preventions)

 <p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา CHACHOENGSAO PROVINCIAL PUBLIC HEALTH OFFICE</p>	<p>คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงาน เรื่อง งานดูแลสุขภาพคนพิการ</p>	<p>รหัส ..... แผ่นที่ .....</p> <p>ฉบับที่...../๒๕๖๐</p> <p>แก้ไขครั้งที่ -</p> <p>วันที่อนุมัติ</p>
--	---	--

ในกลุ่มวัยเด็ก (๐-๕ ปี) และกลุ่มวัยเรียน : หน่วยบริการสาธารณสุข ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิการรักษาพยาบาล และส่งเสริมระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการเห็น การได้ยิน และพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ และสังคม ผ่านระบบบริการภาครัฐ บริการร่วม หรือกลุ่มอาสาสมัคร ภายใต้การแนะนำ ติดตาม ของบุคลากรเฉพาะด้าน

จัดเตรียมบริการ ด้านอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ ให้สอดคล้องความต้องการของเด็กพิการ แต่ละประเภท เช่น แว่นสายตา แว่นขยาย เครื่องช่วยฟัง/การผ่าตัดเส้นประสาทหู แขนขาเทียม หรือกายอุปกรณ์อื่น อุปกรณ์ช่วยเดิน รถนั่งคนพิการ สื่อการเรียนรู้ เป็นต้น

สำหรับกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ : หน่วยบริการสาธารณสุข ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิการรักษาพยาบาล และส่งเสริมระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการเห็น การได้ยิน และทางร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ และสังคม ผ่านระบบบริการภาครัฐ บริการร่วม หรือกลุ่มอาสาสมัคร (รวมถึงศูนย์บริการคนพิการ) ภายใต้การแนะนำติดตามของบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องเฉพาะด้าน

จัดเตรียมบริการด้านอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการให้สอดคล้องความต้องการของความพิการแต่ละประเภท เช่น แว่นสาตาม แว่นขยาย ไม้เท้าขาว บริการ O&M เครื่องช่วยฟัง แขนขาเทียม หรือกายอุปกรณ์อื่น อุปกรณ์ช่วยเดิน รถนั่งคนพิการ เป็นต้น ตลอดจนการปรับสิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน/ที่ทำงาน พัฒนาระบบบริการดูแลคนพิการที่มีภาวะฟังฟังในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศูนย์บริบาลผู้สูงอายุที่มีภาวะฟังฟัง/คนพิการ เป็นต้น และมีระบบส่งต่อเพื่อการรักษา ฟื้นฟู และรับอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ

ด้านฐานข้อมูลคนพิการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา ประสานข้อมูลจาก พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฉะเชิงเทรา ส่งให้หน่วยบริการสาธารณสุขทุกแห่ง ตรวจสอบข้อมูลกับคนพิการที่อยู่จริงในพื้นที่ เพื่อให้บริการด้านสุขภาพที่ครอบคลุม แล้วส่งข้อมูลให้สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฯ ทราบ เพื่อแจ้งยืนยันกลับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด อีกครั้ง